

השפעות כמיהה על מנגנונים קוגניטיביים סמויים המעורבים בהתנהגויות סיכון:

האם טיפול דיאלקטי התנהגותי בקהילה טיפולית עשוי לשנות?

מחקר חלוץ

ד"ר שרון רבינוביץ שנקר¹ ומעיין נגר²

¹ התכנית לתואר שני בחקר פשיעה והתמכרות, בית הספר לקרימינולוגיה, אוניברסיטת חיפה והיחידה לחקר התמכרויות, המרכז לחקר השיקום, אוניברסיטת חיפה

² המרכז הבינתחומי הרצליה, והמחלקה לקרימינולוגיה, אוניברסיטת בר אילן

E-mail: sharonrs@univ.haifa.ac.il

מטרה: מטרת המחקר הנוכחי הנה לבחון שינויים בשני מרכיבים של תפקוד קוגניטיבי בעקבות העלאת כמיהה לסם- הטיית קשב ושליטה/בקרה על תפקודים ניהוליים- בקרב נערות בקהילה טיפולית נקיייה מסמים המשלבת טיפול דיאלקטי התנהגותי (DBT) יחד עם הפרוטוקול הטיפולי הרגיל.

שיטה: שלוש קבוצות של נערות בעלות תלות באלכוהול וקנביס הושוו: לפני הטיפול (n=12), לאחר 4 חודשי טיפול (n=11) ולאחר 12 חודשי טיפול (n=7). המחקר נערך בקהילה הטיפולית הראשונה בארץ, וככל הידוע בעולם, אשר הטמיעה טיפול ב-DBT במקורות ללא אבחנה של הפרעות אישיות או נפשיות- הקהילה הטיפולית מלכישוע.

ממצאים: לאחר 12 חודשי טיפול, במצב של רמה גבוהה של כמיהה לסם, הטיית הקשב נמצאה נמוכה במובהק (כפי שנמדדה במטלת ה- Visual probe) ואילו עכבת התגובה השתפרה במובהק (כפי שנמדד באמצעות מטלת ה- Stop signal) בהשוואה לרמות תפקודים אלה לפני הטיפול. ממצאים אלה מראים כי טיפול דיאלקטי התנהגותי בנערות מכורות לסמים בשילוב טיפול ארוך טווח פנימייתי עשוי להיות התערבות יעילה לשיפור תפקודים קוגניטיביים וניהוליים שהנם בעלי חשיבות מכרעת להתנהגויות הסיכון המעורבות בהישנות התמכרות ("מעידה", "נפילה", חזרה לשימוש בסם) וברצידיביזם.

תרומה וייחוד: זהו המחקר הראשון שבחן השפעות של טיפול דיאלקטי התנהגותי בשילוב טיפול בקהילה טיפולית על מנגנונים קוגניטיביים של נערות מכורות תוך שימוש במטלות

התנהגותיות ממוחשבות מתוקפות ולא בהסתמך על דווחים עצמיים. המחקר מראה כי לאחר הטיפול יש שיפור בהטיית קשב ובעקבת תגובה במצבי כמיהה לסם. ממצאי המחקר תומכים בהפעלת DBT בקהילות טיפוליות.

המחברות מבקשות להודות לפסיכולוג מר עדי רבינוביץ שפיתח את תחום הטיפול ב-DBT בהתמכרויות בישראל והוביל את הטמעת השיטה בקהילה הטיפולית. תודותינו נתונות גם לנערות שלקחו חלק במחקר ולצוות הטיפול וההדרכה של הקהילה הטיפולית מלכישוע.

המחקר מומן בחלקו על ידי מענק מטעם הרשות הלאומית למלחמה בסמים ואלכוהול. הרשות לא היתה מעורבת ולא השפיעה על תכנון המחקר, איסוף הנתונים, ניתוחם, כתיבת המחקר או ההחלטה לפרסמו וכיכד.

See also: Rabinovitz, S. & Nagar, M. (2018). The effects of craving on implicit cognitive mechanisms involved in risk behavior: Can Dialectical Behavior Therapy (DBT) in therapeutic communities make a difference? a pilot study. *Therapeutic Communities- The International Journal of Therapeutic Communities*, 39, 83-92.

Conference: A version of this work (*Applications of Dialectical Behavior Therapy (DBT) for at risk adolescents in residential substance abuse treatment: an Israeli case study*) has been presented at the ninth International Women's and Children's Health and Gender (InWomen's) Conference, Palm Springs, California.